

Tieto päätöksenteossa – Kohti dialogiloikkaa

Hannu-Pekka Ikaheimo

hannu-pekka.ikaheimo@sitra.fi

@hikaheimo

5 tärkeää Sitrasta

1. Eduskunnan lahja 50-vuotiaalle Suomelle.
2. Riippumaton tulevaisuustalo: ennakoija, herättelijä, visionääri, kehittäjä, kokeilija, yhteistyökumppani, kouluttaja ja verkottaja.
3. Toiminta rahoitetaan peruspääoman ja sijoitusten tuotoilla.
4. Visiona Suomi, joka menestyy kestävän hyvinvoinnin edelläkävijänä.
5. Vision alla kolme teemaa, 7 avainaluetta ja kymmeniä hankkeita.

+1 erittäin tärkeää

Tulevaisuustyö on yhteistyötä!

VISIO

Suomi menestyy
kestävän hyvinvoinnin
edelläkävijänä.

SITRA

Esityksen teemat

1

Tieto päätöksenteossa – nykytila ja muutostekijät

2

Muutoksen ajureita: tietokriisi ja asiantuntijuuden murros

3

Kohti dialogiloikkaa

Projektimme lähtökohta:

Tiedon käyttöä päätöksenteossa ravistelevat muutoksen tuulet. Kun ratkotaan monimutkaisia yhteiskunnallisia haasteita, tietoa on tuotettava, koottava ja tulkittava monilähteisesti, monialaisesti ja yhdessä.

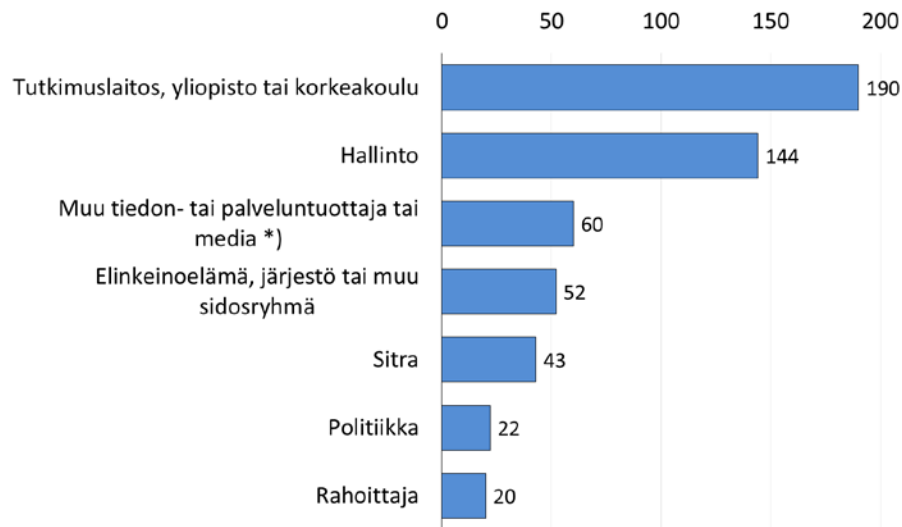
Sitran kysely: Tieto päätöksenteossa

Kohderyhmänä tiedon ja päätöksenteon vuorovaikutuksesta kiinnostuneet päättäjät, virkamiehet, tiedon- ja palveluntuottajat, rahoittajat sekä muut sidosryhmät.

Markkinoitu kohdennetusti vapaalla edelleen levittämismahdollisuudella. Markkinointi kohdennettiin organisaatioiden johtoon sekä erityisesti tiedon ja päätöksenteon vuorovaikutuksen kanssa työskenteleville.

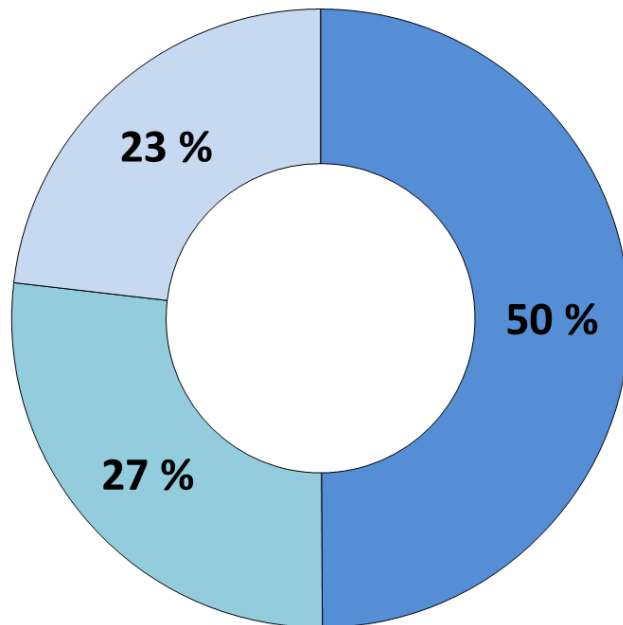
Kysely auki 24.5.-30.6.2017

Vastaajat (531)

Vuorovaikutuksen toimivuus

Tiedontuotannon ja yhteiskunnallisen päätöksenteon yhteistyö ja vuorovaikutus toimii mielestäni Suomessa...

■ Huonosti

■ Ei hyvin eikä huonosti

■ Hyvin

Jos haluaisit lisätä jonkin päättäjäien ja asiantuntijoiden vuorovaikutusta hyvin luonnehtivan adjektiivin, mikä se olisi?

Vastaajien ydinviestit

Tiedon ja päätöksenteon vuorovaikutuksen nykytila nähtiin erittäin synkkänä ja asenteellisena – kaikissa vastaajaryhmissä.

Sekä tiedontuotannossa että päätöksenteossa ja sen valmistelussa tunnistetaan lukuisia haasteita (tärkeysjärjestyksessä):

1. Tiedon esitystapa ja siihen perehtymisen aika eivät kohtaa
2. Tiedon käyttö on tarkoitushakuista
3. Tiedon käyttö on yksipuolista
4. Digitalisaation mahdollisuuksia ei hyödynnetä riittävästi
5. Päätäjien tiedonlukutaito on puutteellinen
6. Kilpailevan tiedon määrä vaikeuttaa näkemyksen muodostamista

Tiedon ja päätöksenteon vuorovaikutusta luonnehditaan mm. tarkoitushakuiseksi, politisoituneeksi, opportunistiseksi, valikoivaksi, suppeaksi, etäiseksi ja reaktiiviseksi

+1 erittäin tärkeä kysymys

Johtuvatko ongelmat siitä, että toimimme näissä asioissa huonosti – vai siitä, että tiedon tuotannon ja yhteiskunnallisen päätöksenteon toimintaympäristö on muuttunut?

Johtuvatko ongelmat siitä, että toimimme näissä asioissa huonosti – vai siitä, että tiedon tuotannon ja yhteiskunnallisen päätöksenteon toimintaympäristö on muuttunut?

Mihin tulevaisuuden kehityssuuntiin tulisi tiedon ja yhteiskunnallisen päätöksenteon rajapinnassa kiinnittää erityistä huomiota?

Ihmiskunnan isot kysymykset

(kestävä kehitys, ilmastonmuutos, ikääntyminen, työelämän murros, ...)

Monimutkaiset ilmiöt sekä nopea muutos ja epävarmuus

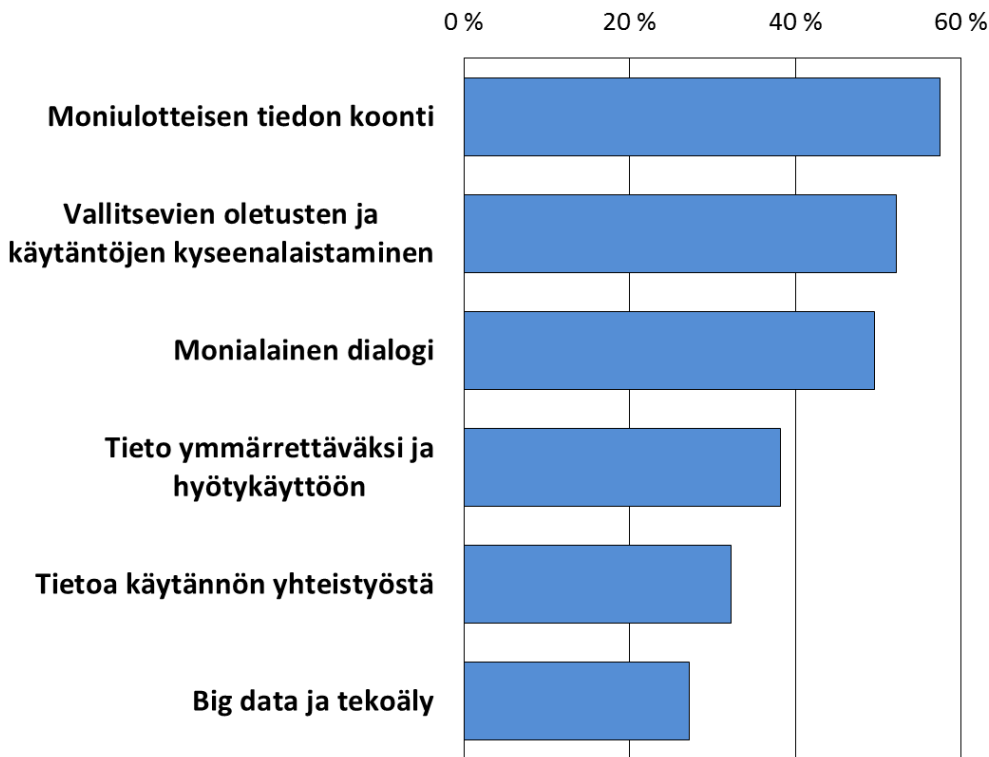
Digitalisaation eteneminen, mahdollisuudet ja uhat

Demokratian kriisi, osallisuusvaje, populismi ja ”totuuden jälkeinen” maailma

Lähestymistavat monimutkaisiin ilmiöihin

Mitä seuraavista lähestymistavoista pitäisi Suomessa erityisesti vahvistaa etsittäessä ratkaisuja monimutkaisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin?

*) Vastaaajille esitettiin 11 väittämää, joista he saivat valita korkeintaan 5. Yllä olevassa temaattisesti samankaltaista ja vastauksiltaan samansuuntaista väittämiä on yhdistetty ja niistä on esitetty keskiarvo.

Datamme

TIETOARKISTO

Tulokset

Tulkintamme

fsd.uta.fi

sitra.fi/tieto-paatoksenteossa
 Sitran SlideShare

Sitran työpaperi 12.9.2017

SITRA

2. MUUTOKSEN AJUREITA: TIETOKRIISI JA ASiantuntijuuden murros

Muutokset tietoympäristössä

- Tiedon ja datan määrän eksponentiaalinen kasvu
 - Vaikutus kiihtyy edelleen
 - Tieto ja informaatio on globaalia ja rajatonta
- Tiedon avautuminen ja helppo saatavuus
 - Tietokuilun kaventuminen kansalaisten ja päättäjien välillä
- Merkityksellisen informaation kasvun rajat?
 - Tietolähteiden hierarkian hämärtyminen ja disinformaation lisääntyminen

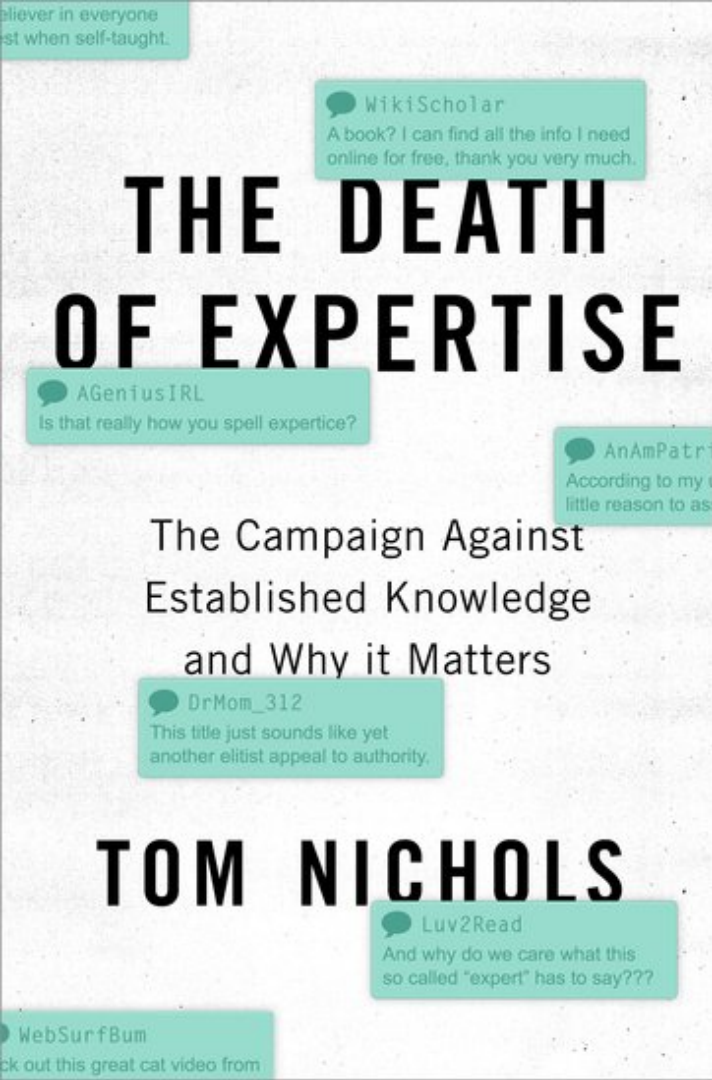

Asiantuntijuuden muutostrendejä

- Asiantuntijuus muuttuu yhä enemmän mittatilaustyöstä massatuotannoksi
 - Koneellinen asiantuntijuus, koneet olennaisena osana asiantuntijatyötä
- Asiantuntijatieto yhä enemmän digitaalisissa tietovarannoissa: asiantuntijuus yhä enemmän ”kenen tahansa” tavoitettavissa
 - Hiearkioista verkoistoihin
- Selkeistä professioista uusiin asiantuntijuuden muotoihin: Para-asiantuntijat, harrastaja-asiantuntijat (vertaisverkot)

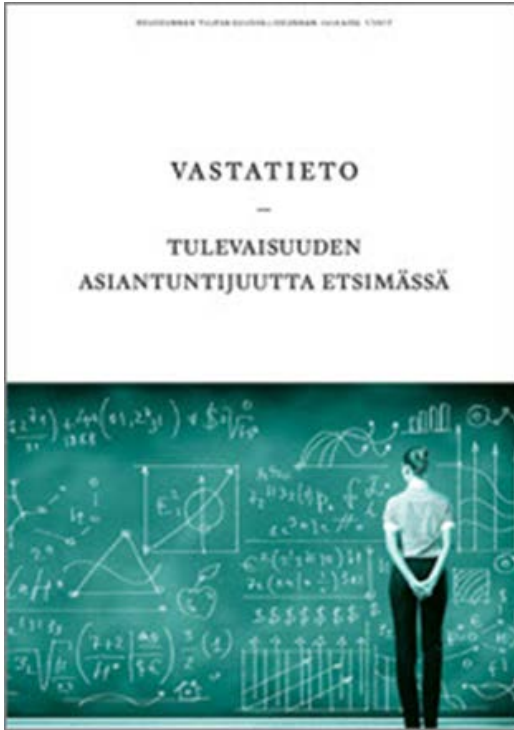

Perinteisten tiedon portinvartijoiden asema murtuu

- **Internetin, uusmedioiden ja sosiaalisen median aikakausi:** asiantuntijat tulevat yhä enemmän haastetuiksi niin toisten asiantuntijoiden, lobbareiden kuin maallikoidenkin toimesta
- Madaltanut julkaisukynnys ilman tiedon portinvartijoita
 - Asiantuntijuuteen ja asiantuntijatietoon liittyvää poliittista kamppailua ei käydä enää vain virallisessa hallinnossa ja edustuksellisen demokratian eturivissä, vaan yhä enemmän myös erilaisissa digitaalisissa keskustelufoorumeissa.

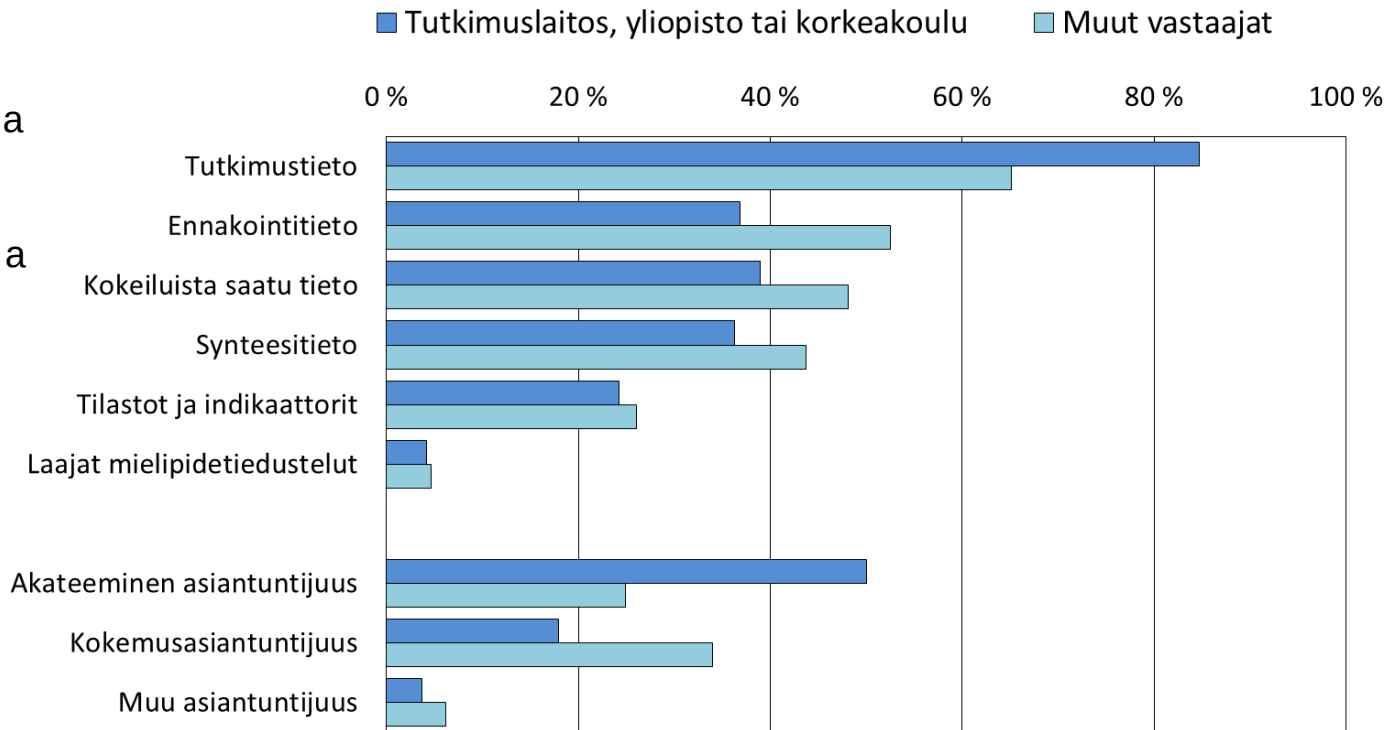
Käsityksemme asiantuntijuudesta vaatii päivitystä

- Käsitys tiedon suhteellisuudesta ja muuttuvaisuudesta on johtanut konstruktivistisen tiedon rakentamisen yleistymiseen
 - Tiedon merkitys luodaan vuorovaikutuksessa erilaisia tiedon lähteitä käyttäen (työpajat, yhteiskehittäminen)
 - Asiantuntijuutta on etsittävä aiempaa moninaisemmista paikoista (akateeminen, kokemus, näkemys ja näköalapaikan asiantuntijuus)
- Kasvava tarve uudentlaisille vastavuoroisille tiedonmuodostusmalleille ja kohtaamisen paikoille
- Esimerkki: Vastatietomalli

Tiedon ja asiantuntijuuden lisääminen

Millaisten tiedon- ja asiantuntijuuden muotojen käyttöä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa pitäisi Suomessa mielestäsi lisätä?
(Valitse korkeintaan kolme tärkeintä)

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030

Globaalit trendit ja muutostekijät

Työn
globaali murros

Osaaminen, tutkimus ja
verkostoituminen keskiössä
globaalien haasteiden ratkaisemisessa

Digitalisaatio, tekoäly ja
robotisaatio muuttavat koulutusta,
tutkimusta ja korkeakouluja

Tutkiminen, innovointi ja
oppiminen on tulevaisuudessa
yhdessä tekemistä ja avointa

Kilpailu parhaista osaajista
on maailmanlaajuisia ja
korkeakoulutus rajat ylittävää

Suomalaisen
osaamispohjan
mureneminen

Laadun, tuottavuuden
ja vaikuttavuuden
parantaminen

Suomi tarvitsee tietopolitiikkaa

Valtiovarainministeriön julkaisu – 39/2017

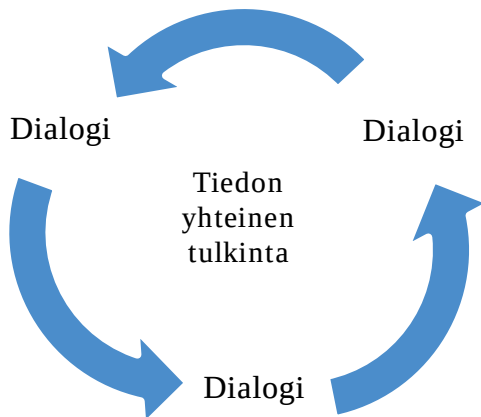
Julkisen hallinnon ICT

Tietopolitiikka – Vastaus tietokriisiin?

- Yhteiskuntapolitiikat ovat syntyneet vastaukseksi tai hakemaan ratkaisuja uuteen kriisiin tai yhteiskunnan muutokseen
- Esimerkkejä:
 - Pekka Kuusen 1960-luvun sosiaalipolitiikka: vahva sosiaalinen tilaus sen aikaisissa rakennemuutoksissa, perusta pitkäjänteiselle sosiaalipolitiikalle
 - Energiapolitiikka: vastauksena 1970-luvun öljykriisiin.
 - Ympäristöpolitiikka: havahtuminen ympäristöongelmiin 1990-luvulla
- Entä tietopolitiikka? - Vastaus tietokriisiin?

3. KOHTI DIALOGILOIKKAA

Kohti dialogiloikkaa

Dialogia,
kiitos!

Haastamme sekä
tiedon tuottajat
että käyttäjät
dialogiloikkaan !

Dialogi ja päätöksenteko (1/2)

- Dialogi ei ole päätöksentekomenetelmä. Se rakentaa perustusta ratkaisuille.
 - Onnistuessaan dialogi synnyttää sitoutumista ja parantaa ymmärrystä käsiteltävistä ongelmista
 - Riittävä tietopohja oleellista dialogin onnistumiselle
- Monimutkaiset ongelmat: tarvitsemme avuksi eri yksilöiden erilaisia kokemusperspektiivejä ja niiden dialogisissa kohtaamisissa synnyttämää luovuutta
- Edellyttää pitkälle kehittynyttä keskinäistä tasa-arvoa ja hetkellistä luopumista omien intressien ajamisesta -> Uskommeko siihen, että saavutamme parhaan ratkaisun, kun annamme informaation virrata esteettä läpi yhteisöjemme -> Toimintakulttuurin muutos

Dialogi ja päätöksenteko (2/2)

- Kuinka dialogeissa syntyvät oivallukset saadaan siirrettyä käytäntöön?
 - Keskeistä kokeiluasenteen muodostaminen ja yhdessä kokeileminen: dialogeissa syntyneiden oivallusten testaaminen käytännön toiminnassa. Tyypillisimmillään oppimisen ja uudistumisen rajat tulevat esiin asiantuntijoiden kohdatessa toisensa jonkin konkreettisen työtehtävän äärellä.
 - Tarvitaan rakenteita, prosesseja foorumeja, joissa on tilaa reflektioon, yhdessä ideoimiseen, oppimiseen ja vuorovaikutukseen

Tieto päätöksenteossa –hankkeen keskeisiä kysymyksiä

- Miten päätöksenteko voisi hyötyä nykyistä monipuolisemman (esim. kansalaislähtöisen tiedon ja kokemustiedon) laajemmasta hyödyntämisestä? Miten tämä voitaisiin toteuttaa nykyistä laajemmin?
- Miten päätöksenteon hyväksyttävyyttä ja/tai laatua voidaan parantaa dialogisten menetelmien avulla?
- Minkälaista osaamista ja johtamista tiedon ja päätöksenteon välisen vuorovaikutuksen kehittäminen edellyttää?
 - **Mielestämme tiedon ja päätöksenteon välisen vuorovaikutuksen kehittäminen on Suomen tulevaisuuden kannalta keskeinen strateginen johtamishaaste.**

Tieto päätöksenteossa –projekti

sitra.fi/tieto-paatoksenteossa #tietohaaste

- **Tunnistamme** tiedon ja päätöksenteon muuttuvaan suhteeseen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia ja nostamme esiin uusia näkökulmia
- **Lisäämme kohtaamisia** aiheesta kiinnostuneiden kesken ja jaamme parhaita käytäntöjä
- **Kannustamme kokeilemaan** uusia tiedon ja päätöksenteon vuorovaikutusmalleja ja autamme kehittämään olemassa olevia tiedon ja päätöksenteon kohtaamisareenoja

Aihetta sivuava Sitran muu toiminta

- Yhteiskunnan uudistumiskyky Sitran strategisena tavoitteena
- Julkisen sektorin johtamisen avainalue ja -koulutus
- Yhteiskunnan toimintatapa 2.0 –selvitys

**HYVÄÄ
HUOMISTA,
SUOMI!**

Hannu-Pekka Ikaheimo

hannu-pekka.ikaheimo@sitra.fi

@hikaheimo

sitra.fi | seuraavaerä.fi

@sitrafund

SITRA